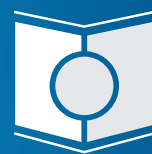


הדף היומי בהלכה

נדונים מרכזיים הנלמדים בחודש במסגרת הדף היומי בהלכה



Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

גליון מס' 33 חודש סיון תשע"ז

החומר הנלמד בחודש סיון: סימן קל"ב אמצע סעיף ב' "ואומרים קדיש", עד סימן קמ"ג סעיף ד

וועלוואלע! האם אתה מעוניין לסלק את השכינה מוולוז'ין?!

הרב ישראל ליוש

החודש הזה לכם...

קבלת התורה

בחודש השלישי לצאת בני ישראל מצרים, ניתנה תורה לישראל, ומיני אז מתאחד עם ישראל מדי שנה בחג השבועות, ומקבל על עצמו מחדש לקיים את התורה על כל חלקיה ומצוותיה.

אנו מציינים את שלושת ימי ההגבלה, מתקדשים ומיטהרים, מתכוננים בסילודין, מקבלים על עצמנו קבלות טובות וסופרים את ימיה האחרונים של ספירת העומר בהתרגשות גדולה: חג מתן תורה מממשש ובא.

והנה מגיע חג השבועות, בליל החג ממהרים כולם לסיים את סעודתם, מתקבצים בבתי המדרש בכל רחבי העולם, עוסקים בתורה עד עלות השחר, מי בלימוד גמרא מעמיק ומי באמירת תיקון ליל שבועות, איש איש כמנהג אבותיו ורבותיו, איש איש כנטיית לבו. הצד השווה שבהם, שמייחדים הם את ליבם לאביהם שבשמים ומשתוקקים לקבל את תורתו.

וכיצד יש לנהוג עם התורה אותה קיבלנו? ללמוד בה, לעסוק בה, וכמובן לקיים את מצוותיה. וכבר נמנו וגמרו שהתלמוד גדול, שכן מביא הוא לידי מעשה. הלימוד גדול מהמעשה, אך בתנאי שהוא לימוד המביא לידי מעשה, וכעין זה גם מבאר רש"י בתחילת פרשת 'בחוקותי': "הוו עמלים בתורה על מנת לשמור ולקיים".

מה נאוו דברי קדשו של מרנא החפץ חיים זצוק"ל, בהקדמה לספרו 'המשנה ברורה', בה כתב בלשוננו הזהב: "והנה אף שלימוד התורה הוא שכל מה שהאדם לומד, אפילו בקדשים ובטהרות, הוא מקיים מצוות עשה דתלמוד תורה, מכל מקום עיקר לימוד האדם צריך להיות בלימוד המביא לידי מעשה", ובהמשך דבריו הוסיף: "והנה לפי זה נראה בעליל דחלק 'אורח חיים' הוא היותר מוקדם ללימוד לכל".

ומה נענה אגן אבתייה...

נצטרף גם אנחנו ללימוד 'הדף היומי בהלכה', לפעול ולהפעיל, להפיץ את רעיון לימוד 'הדף היומי בהלכה' לעוד ועוד מקומות ואנשים, לפתוח עוד שיעור ועוד אחד, ובזכות לימוד ההלכה נזכה ליום שכולו ארוך, ושוב יקיים בנו "ומלאה הארץ דעה את ה'".

העורך

וכך הוא סיפר: זכיתי ללמוד בישיבת וולוז'ין בעת פריחתה, בהנהגת שני ראשי הישיבה, הנצי"ב מוולוז'ין והבית הלוי מבריסק זצ"ל, הייתי בחור כשרוני, שהרי אם לא כן לא הייתי מתקבל לישיבה, אבל לא היה לי הרבה חשק ללמוד, סברתי היו חביבות על הבית הלוי, ובחביבות גדולה היה מעורר אותי על ההתמדה שלי שהייתה לוקה בחסר. אבל אני, נהייתי מהבטלה...

כל עוד התבטלתי לעצמי, היה הבית הלוי מעלים עין, קיווה שמתיקות התורה תמשכני. אך יום אחד ראה אותי משוחח עם שני בחורים ומפריעם מלימודם. עד כאן, לזה כבר לא הסכים, הוא פנה אלי בקול נוקב ואמר: וועלוואלע וועלוואלע!! היודע אתה שחז"ל הקדושים אומרים שאפילו יחיד העוסק בתורה הקב"ה יושב ושונה כנגדו?! ואם פוסק מלמודו, הקב"ה מפסיק, כביכול, בגללו?!

וועלוואלע וועלוואלע!! היודע אתה מה שאמרו חז"ל בפרקי אבות ששנים היושבים ועוסקים בתורה שכינה שרויה ביניהם, והקב"ה מאזין וכותב דבריהם.

וכך הוא זעק מנהמת לבו: וועלוואלע! האם אתה מעוניין לסלק את השכינה מוולוז'ין?!

דבריו היוצאים מן הלב נכנסו אל ליבי פנימה, ידוע ידעתי כמה פעמים סילקתי את השכינה וגרמתי לה צער, ואת זה לא רציתי. כתשובת המשקל קיבלתי על עצמי לא להפסיק מלימוד התורה. לא היה קל, כמו כל ההתחלות הקשות, אך למרות כל הקשיים התעקשתי, והורעפה עלי ממרומים מתיקות התורה עד שאיני יכול כיום לעזוב אותה, כי מתוקה היא מדבש ונופת צופים.

סיפר המגיד הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל: "זכורני שבבית המדרש בו למדנו היה יהודי זקן מופלג, יותר מגיל תשעים, ולא פסק פיו מגירסא. יוםם ולילה היה יושב ולומד בהתמדה בלתי ניתנת לתיאור. כה שקוע היה בלימודו עד שגם את סעודותיו היה אוכל בבית המדרש, תוך כדי עיון בספר. וכך היה יושב ולומד עד שחטפתו שינה, ותיכף כאשר היה מתעורר היה חוזר לתלמודו באותה מתיקות נפלאה, כאילו היה זה יומו הראשון בלימוד תורה. כך היה מנהגו כל השבוע. בערב שבת היו באים נכדיו ללוותו לבית אחד מבניו, ומיד בצאת השבת היה חוזר לבית המדרש לעוד שבוע של התמדה מופלאה.

הג"ר יעקב זצ"ל היה נזכר בערגה בדמותו של אותו זקן היושבת כפופה ורכונה על גמרא גדולה, נעזר בזכוכית מגדלת, ונעמית קולו הצרוד מתנגנת ומנעמת בלימוד התורה. אות ומופת, סמל ודוגמא היה לנו אותו זקן - מספר הג"ר יעקב זצ"ל, אך יחד עם זאת התנהגותו היה חידה בעינינו, מהיכן שואב הוא את כוחותיו הרבים לשקידת התורה, בגבורה עילאית כל כך??

פעם, כשהלך ליטול את ידיו לפת שחרית, התלווה אליו אחד הבחורים ושאל אותו: מאין לך כזה גישמאק בלימוד התורה? איך מגיעים לכזו מתיקות התורה? האם זו תכונה מולדת או תכונה נרכשת? התעניין התלמיד, ואם היא נרכשת - המשיך להקשות - כיצד היא נרכשת?

הזקן שמע את שאלתו, נטל את ידיו, ברך, פסע למקומו. ואחר שבצע את הלחם, ברך המוציא ואכל כזית, הגביה את עיניו ואמר לו: אם שאלת אענה לך, אך כדאי שתקרא לחברייך וגם הם ישמעו את התשובה.



בכל מקום ובכל זמן

קו השיעורים של 'דרשו'

077-261-3337

מצטרפים ללימוד 'הדף היומי בהלכה' עשר דקות בכל יום

לשמיעת שיעורי הדף היומי בהלכה הקיבוץ 3 משך שיעור יומי כ-5 דקות



קנין תורה - דף היומי: מסכת בבא קמא י"ג - מ"ב.
קנין משניות: כלים כ"ג א' - כ"ד ט"ו.
דף היומי בהלכה: סימן קל"ב אמצע סעיף ב' "ואומרים קדיש", עד סימן קמ"ג סעיף ד.
מוסר: שמירת הלשון חלק ב', פרק י' עד פרק י"ז לא תעמוד.



הסוגיא המרכזית

נידונים מרכזיים הנלמדים
ב'דף היומי בהלכה' החדש*

איזה 'תכסים' יש בכיסוי הפנים בזמן נפילת אפיים? במקומות שאין ספר תורה מונח בארון הקודש אלא בשני וחמישי, האם יכולים לומר תחנון בשאר ימים? המתפללים מנחה בימי החופשה בפארקים ברחבי בירושלים, האם יכולים לומר תחנון? מתי והיכן אין אומרים תחנון מפני הסכנה? המתפללים בחדר הסמוך להיכל בית כנסת בו יש ברית, האם אומרים תחנון? איזה תפילה חשובה היא כדי שיתקיים בעבורה העולם, ומה הוא אופן אמירתה? מה דעת הפוסקים לענין אמירת 'קדיש' על ידי כמה אנשים ביחד?



איזה 'תכסים' יש בכיסוי הפנים בזמן נפילת אפיים?

כתב השו"ע (סימן קלא סעיף א) שיש ליפול על פניו ולהטות על צד שמאל בעת נפילת אפיים. וכתב המשנ"ב (סי' קא) שבימים הראשונים היו נופלים בדרך קידה על אפים ארצה שלא בפישוט ידיים ורגליים, ועכשיו לא נהגו ליפול על פניהם ממש, אלא בהטיית הראש וכיסוי הפנים בלבד.

בטעם כיסוי הפנים, כתב רבנו בחיי (במדבר טו כב) שהוא מתכסיי התפילה, מפני שכיסוי הפנים הוא מדרכי הענה והבושה. ובמטה משה (סי' רד) כתב, שטעם כיסוי הפנים הוא כדי שלא יהא כל אחד רואה ושומע מה שחבירו מתפלל, וכעין שהיה בהשתחוויה במקדש, שהיה הפסק של ארבע אמות בין כל אחד ואחד, כדי שלא ישמע אדם את ידו חבירו ויתבייש ממנו חברו. והשיירי כנסת הגדולה (אות י), כתב, שכשמכסה המתפלל את פניו, שם הוא בזה את כל מגמתו, ומכוון היטב, ולטעם זה, כתב הגרש"ז אויערבך (מכתב בתחילת ספר שיח הלכה עמ' ז), שעיקר ההקפדה היא שתהייה העיניים מכוסות וסגורות.

במקומות שאין ספר תורה מונח בארון הקודש אלא בשני וחמישי, האם יכולים לומר תחנון בשאר ימים?

כתב השו"ע (סימן קלא סעיף ב) שאין אומרים תחנון אלא במקום שיש ארון וספר תורה בתוכו. וכתב המשנ"ב (סי' קא) שארון לא דוקא [אלא הוא הדין אם יש ספר תורה לחוד שהביאו ממנין אחר בשביל לקרוא ממנו זה, די בכך ואפשר לומר תחנון].

ואף אם יש שם ארון, ואין הספר תורה בארון שלו אלא בארון בצד בית הכנסת במקום שמור יותר, כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ד סי' כא) שחייבים בנפילת אפיים, מכיון שיש ספר תורה במקום שמתפללים שם.

ובמקומות שרק בשני וחמישי מביאים את הספר תורה לארון, ובשאר ימים נמצא הספר תורה במקום אחר יותר שמור, דעת הגרש"ז אויערבך (אשי ישראל פכ"ה הע' לו) שיש להקל ליפול על פניהם אף שכעת אין הספר תורה בתוכו.

וכן מקום שהזמינוהו לבית הכנסת ועדיין לא הספיקו להכניס בו ספר תורה, כתב הגרש"ז אויערבך (תשובה בתחילת ספר שיח הלכה) שמסתבר שאין להקפיד וצריכים ליפול על פניהם.

המתפללים מנחה בימי החופשה בפארקים וגני שעשועים ברחבי בירושלים, האם יכולים לומר תחנון?

ישנם אנשים שבימי חופשה וכדו' שיוצאים לנפוש בגינות

קלא סעיף ד) שאין אומרים בו תחנון, ודייק המשנ"ב (סי' כב ושעה"צ סי' קא) מדבריו, שזה אף אם אין בעל הברית מתפלל שם. ובטעם הדבר כתב המגן גיבורים (סי' ג), שמה שאין אומרים תחנון אינו משום שמחת בעל הברית ולכבודו, אלא לכבוד מצות מילה שקיבלה בשמחה, וכמו שכתב הב"י בשם שבלי הלקט על פי הגמ' בשבת (קל א), ולכן אף אם אין בעל הברית שם אין אומרים תחנון.

ובית כנסת שיש בו כמה מנינים, ומלין בשחרית לאחר המנין הראשון, כתב הגר"ח קניבסקי (אשי ישראל בסוף הספר תשובה רכז) שבמנין השני שמתקיים כבר אחרי הברית, יש לומר תחנון. וכן אם עושים מנין שני בחצר בית הכנסת או בפרוזדור, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' כד אות ג), שאם הולכים המתפללים אחר כך כל אחד לביתו ולא יהיו בברית, המנהג שאומרים תחנון.

אם אבל אחד מבעלי הברית [אבי הבן, הסנדק, והמוהל] מתפלל בבית כנסת, אבל הברית מתקיימת במקום אחר, כתב המשנ"ב (סי' כב) שגם אין נופלים על פניהם. ואם אין בעלי הברית מתפללים שם, ורק נמצאים בבית הכנסת, משמעות דבריו שאין פוטרים את הציבור מלומר תחנון. וכן נראה מדברי המקור חיים (סי' ד"ה ולא כשיש) לגבי חתן, שאם אינו מתפלל עם הציבור, אינו פוטר אותם מלומר תחנון, אף שנמצא עימם בבית הכנסת [אכן, בחתן ביום חופתו, כתב הדעת תורה (ד"ה ולא) בשם מהר"ש קלוגר בספר החיים, שהוא פוטר מתחנון אף אם אינו מתפלל עמהם. ובשבעת ימי המשתה אינו פוטר אלא אם כן מתפלל עמהם. והוסיף, שדעתו שיש להקל בחתן גם בשבעת ימי המשתה, וכן דעת הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"א סי' ז) שאם החתן משתה בבית הכנסת, אין אומרים תחנון גם בשבעת ימי המשתה, אף שאינו מתפלל עמהם].

איזה תפילה חשובה היא כדי שיתקיים בעבורה העולם, ומה הוא אופן אמירתה?

בחשיבות תפילת 'ובא לציון' הנאמרת בסוף התפילה, כתב המשנ"ב (סימן קלב סי' ב) שאמרינן בגמרא (סוטה מט, א) שמיום שחרב בית המקדש, העולם קיים על קדושת דסידרא, ופירש רש"י שם (ד"ה אקדושה) שת"קנהו כדי שיהיו כל ישראל עוסקים בתורה בכל יום דבר מועט, שבזה שאומרים קריאתו ותרגומו הרי הם כעוסקים בתורה, וכיון שנוהג דבר זה בכל ישראל בתלמידי חכמים ובעמי הארץ, ויש כאן שתי מצוות, קדושת השם ותלמוד תורה, חביבה היא קדושה זו שיתקיים בשבילה העולם.

ולענין אופן אמירתה, בעמידה או בישיבה, כתב הפמ"ג (סי' נט א"א סי' ב) בשם הא"ר שהיושב אין לו לעמוד, ואם עמד ישאר לעמוד, והערוך השולחן (סי' נ"ו) כתב שטוב לאומרה

ברחבי ירושלים, בדיעבד כששכחו להתפלל בבית כנסת מארגנים מנין לתפילת מנחה בצדי הגן וכדו', והשאלה האם יכולים לומר תחנון אף שאין שם ספר תורה, מהטעם שבירושלים אין צורך בספר תורה כדי לומר תחנון.

במשנ"ב (סי' יא) הביא שטעם היש אומרים ברמ"א שאין אומרים תחנון אלא במקום שיש ארון וספר תורה בתוכו, הוא משום שמצינו בקרא רמז שנפילה היא לפני ארון ה', וכמו שכתוב במלחמת העי' "ויפול על פני לפני ארון ה'".

ומטעם זה כתב הגר"מ טוקצ'ניסקי (בספרו הליכות ארץ ישראל סי' א אות סי' ט), שמנהג ירושלים ליפול נפילת אפיים אפילו במקום שאין ספר תורה, משום שבירושלים כל מקום נקרא 'לפני ה', וכן כתב בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ג סי' קכט), והוסיף, שאין הנהגה זו נחשבת שינוי מנהג, וכל אדם שבא לירושלים צריך לנהוג כן.

ומפני שהטעם הוא משום קדושת ירושלים, דעת הגרש"ז אויערבך (אשי ישראל פכ"ה הע' לט) שיש לנהוג כן רק בירושלים שבין החומות המקודשות בקדושת ירושלים, ולא במקומות החדשים. ולענין המנהג כתב הגרש"ז אויערבך (בתשובה שם), שבכל ירושלים, אף שלא בתוך החומות, נוהגים שנופלים על פניהם אפילו שאין ספר תורה.

אולם בתשובה (כת"י, הובאה בהליכות שלמה תפלה פ"א סי' א) הוסיף, שהמדקדקים נוהגים מחוץ לחומות לאומרו בלא נפילת אפיים.

מתי והיכן אין אומרים תחנון מפני הסכנה?

זמן נפילת אפיים כתב השו"ע (סימן קלא סעיף ג) הוא רק ביום, ובלילה אין נפילת אפיים. וכתב המשנ"ב (סי' יז) שלכך אם נמשכה תפילת המנחה עד הלילה, אין נופלים על פניהם.

והמתפללים תפילת מנחה בזמן בין השמשות, כתב המשנ"ב (שם) שנוהגים ליפול על פניהם בזמן בין השמשות.

אכן, בענין המנהג בירושלים, דעת הגר"ש אלישיב (תפילה כהלכתה פ"ח הע' טז) שאין נופלים על פניהם לאחר שקיעת החמה, וכן דעת הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ג סי' ז), וביאר (שם) שחששו לדעת המקובלים שיש סכנה לאומרו משקיעת החמה ואילך, וחמירא סכנתא [וראה תשובות והנהגות ח"ג סימן נג ד"ה הן, שכתב שבהרבה מקומות נוהגים שלא ליפול על פניהם אחרי מנחה וכמדומה שכן המנהג בארץ ישראל, וביאר טעם הדבר לפי הגר"א שהמשמרות מתחלפות בשקיעה, ובמשמר הלילה אין מקום לנפילת אפיים, וגם על פי הסוד].

המתפללים בחדר הסמוך להיכל בית כנסת בו יש ברית, האם אומרים תחנון?

בית כנסת שמתקיימת בו ברית המילה, כתב השו"ע (סימן

* הנושאים המובאים במדור זה מקורם במ"ב מהדורת דרוש בסימנים אלו, ולהלכה למעשה יש לעיין במקורות.

שו"ע סימן קל"ה סעיף א'

בשני ובחמישי ובשבת במנחה קורין שלשה.

ובפתיחה להלכות קריאת התורה במשנ"ב מביא לשון הרמב"ם:

"משה רבינו תיקן להם לישראל שיהו קורין בתורה ברבים".

ידוע ומקובל מפי ספרים ומפי סופרים שהקריאה מעוררת את הזמן, ובימים שבהם קוראים בתורה את פרשת המועדות וכדו', מאירים ומתנוצצים האורות של אותם המועדות.

מה יפו ומה נעמו דבריו של קדוש ישראל הרבי ר' ברוך ממעז'בז זיע"א, בספרו 'בוציא דנהורא', על מה שאמרו חז"ל על הקורא קריאת שמע שלא בזמנה: "הקורא מכן ואילך לא הפסיד כאדם הקורא בתורה".

"כי נודע שבכל נס ונס שנעשה לאבותינו, כשיגיע העת הזאת נתעורר האור והשמחה הזאת. והעת הזאת מעורר הקריאה לקרות בתורה ענין הנס. וכמו כן הקריאה מעורר הזמן. למשל שבת שירה הוא יומא דפגרא מפני שקורין השירה. הגם, שלא היה הנס בשבת זה, רק מפני שקורין הפרשה הזאת נתעורר השמחה והנס. וכן בשבת של עשרת הדברות. מפני שהקריאה מעורר הזמן. כמו שהזמן מעורר הקריאה".

אכן מעלת קריאת התורה גדולה היא לאין שיעור בכל עת ובכל זמן, ואינה מוגבלת חלילה וחלילה רק לפרשיות שיש בהן מענייני המועדות.

וכה היא לשונו הזהב של הרמח"ל זיע"א, בספרו דרך ה' (ח"ד פ"ח אות ו'): "הנה צריך שתדע, שמן התיקונים הגדולים שסידרו הנביאים לישראל היה עניין הקריאה בתורה. וזה נכלל בשתי בחינות: האחת - קריאת ספר התורה על הסדר עד תומו, וחוזר חלילה על דרך זה. והשנית - קריאת פרשיות מיוחדות בזמנים מיוחדים.

"וזה, כי הנה ספר התורה הוא כלל מה שנמסר לנו ממנו יתברך להיותו הוגים בו, שעל ידי זה תמשך לנו הארתו... והנה לקבל הארה זו בתמידות, תיקנו שנהיה הוגים בו במקלהותינו בתמידות על הסדר... והנה על ידי הקריאה התמידית הזאת, מתמיד בנו אור הקדושה הזאת.

"וגם בזמנים המיוחדים כפי עניינם, ראוי שנקרא הפרשיות הנוגעות לעניינים ההם, להחזיק הארת הימים על ידי כוח התורה, שהוא הכוח היותר חזק שיש לנו".

בישיבה, וכן כתב הכף החיים (סי' נט ס"ק ב) בשם המהרר"ו בשער הכונות. ובביה"ל לקמן (סי' תפט ס"א ד"ה ומצוה) הביא את דברי הרי"ץ גיאות, שבערבית של מוצאי שבת אומרים הקהל קדושה דסידרא בישיבה. והחזו"א היה נוהג לעמוד מ'ואתה קדוש' עד 'ולעלי עלמיא' השני (ארחות רבינו ח"ג בהוספות מהגר"ח קניבסקי א"ח ב אות לו, וכעין זה בארחות ישר תפלה אות לב), וביאר הגר"ח קניבסקי (ארחות רבינו שם) טעמו, שהסתפק שמא דינה כקדושה, ובשו"ת שבט הלוי (ח"ו סי' יג) כתב, דעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד.

מה דעת הפוסקים לענין אמירת 'קדיש' על ידי כמה אנשים ביחד?

בדיני קדיש, האריך הביה"ל בסימן קלב, והביא קונטרס שלם בשם 'מאמר קדישין' ובו מבאר באריכות ובהרחבה את כל דיני הקדיש החיובים והקדימות שיש באמירת קדיש, ממה שמבואר בגדולי האחרונים כלבוש המג"א ועוד שאר האחרונים.

וממה שהארכו האחרונים לדון בדיני הקדימה לקדיש, כתב בשו"ת חתם סופר (או"ח סי' קנט) שמבואר שסברו שאין לשנים לומר קדיש יחד, וכן כתב בשו"ת בני ציון (סי' קכב) שאין לשנים לומר קדיש יחד, וכמו שנהגו להקפיד בזה בכל הדורות בארצות אשכנז ופולין, וכן הורה החזו"א (דינים והנהגות פ"ד אות ז).

אולם הסיודור העיב"ץ (דיני עלינו וקדיש יתום) שיבח את מנהג הספרדים שאומרים כולם קדיש יחד, וכתב שלפי זה אין צורך להאריך בכל מה שהארכו האחרונים בסדר הקדימה לקדיש, וכן כתבו הח"י אדם (כלל ל סי' ז) והפתחי תשובה (יו"ד סי' שנו ס"ק ו), שמוותר לכמה בני אדם לומר קדיש יחד, ואף החתם סופר שאסר, כתב בתשובותיו (יו"ד סי' שמה) שבשעת הדחק יש להקל, ואף בישיבתו הנהיג שקדיש דרבנן יאמרו כל הבחורים האבלים יחד.

ובשו"ת רעק"א (ח"ד עמ' קכה [הוצאת המאור]) כתב: "בחודש אב שנת תקצ"א החל הנגף פה בעו"ה בחולי קאלירע והיו הרבה אבלים לאמירת קדיש, ותקנתי שהאבלים יאמרו ביחד הקדישים משך שנה תמימה, וככלות השנה בר"ח אב תקצ"ב שסר החולי בעזה", תקנתי שלא יאמרו יחד הקדישים זולת בכל יום פעם אחת, דהיינו תפילת קדיש שלאחר תפילת שחרית יאמרו האבלים ביחד, אבל לא שארי קדישים, ועי"ז עכ"פ לא ימצא אופן שהיה האבל נמנע מלומר קדיש פעם אחת בכל יום, וכה יהיה וכה יקום לעולם בעזה"י, עכ"ל.

ואף במקום שנהגים לומר קדיש כמה אנשים ביחד, כתב בגשר החיים (ח"א פ"ל אות י ס"ק יב) שזה דוק באופן שאומרים אותו כולם יחד מילה במילה, כדי שכולם יענו אמן בשווה, ואף בשו"ת חתם סופר (או"ח שם) כבר עורר בזה. ולפיכך כתב (גשר החיים שם), שלמעשה ראוי מאד להימנע מזה לכתחילה.

ובטעם האוסרים, הוזכרו כמה טעמים, בשו"ת בני ציון (שם) כתב שאי אפשר בצורה זו לשמוע ולכוון, כיון שזה מקדים וזה מאחר. ובשו"ת חתם סופר (שם) כתב שזכות הקדיש היא להיות השליח לזכות את הרבים שאומרים אחריו אמן, וכאשר הרבה אומרים יחד, הרי רק אחד זיכה את הרבים, והשאר הרי הם כמסייע שאין בו ממש. והחזו"א ביאר, שאין לעשות כן כשם שאין שני שליחי ציבור (דינים והנהגות שם).

והאומר קדיש המגיע בדין לחבירו, כתב בשו"ת חתם סופר (יו"ד שם) בשם ה"שב יעקב" שלא הועיל לעצמו ולא הפסיד לחבירו, שהקדיש עולה לתועלת נשמת מי שאמירת הקדיש שייכת לו.

נשמתו של מי מתגלגלת בכלב?

בחלק ב' של ספר שמירת הלשון, בפרק י"ד, מביא מרנא החפץ חיים את מאמר חז"ל על מה שכתוב בפרשת משפטים "לא תשא שמע שווא". הדברים נוראים ומעוררים כל אדם לחשוב ולבדוק את עצמו, אם הוא אינו מתנהג חלילה כמו כלב:

"אמרו חכמינו זכרונם לברכה, כל הקוספר לשון הרע וכו', ראוי להשליכו לְכַלְבִּים, שְׂנֵאָמַר, "לא תשא שמע שווא", וקרי בה, "לא תשא שמע שווא", וסימך לה "לְכַלְבִּים תִּשְׁלִיכֶנּוּ אוֹתוֹ".

"ופשוטו הוא, כי דרכו של כלב תמיד להגביה קולו ולהבעית, ולפעמים גם לנשך למו שְׂעוֹבֵר לְפָנָיו, אִפְלוּ אִם אוֹתוֹ הָאִישׁ הוֹלֵךְ לְפִי תָמוּ. כֵּן דָּרַךְ בְּעַל לְשׁוֹן הָרַע, לְקַלְקַל בְּקוֹלוֹ עַל הַכֹּל, עַל כֵּלָם הוּא מוֹצֵא עוֹלוֹת וּמִבְּזֵה אוֹתָם, וְעַל כֵּן רָאוּ הוּא שִׁשְׁלֵךְ לְפָנָיו הַכְּלָבִים וַיִּבְעִיתוּהוּ וַיִּנְשְׂכוּהוּ כְּמִדְתּוֹ:

"מִהֲרַ"ל מִפְּרָגָא כְּתֵב עוֹד טַעַם, כִּי הַכְּלָבִים הֵיוּ שׁוֹמְרִים אֶת עַצְמָם בְּעַת הַצֶּרֶךְ מִלְּחַרְץ לְשׁוֹנָם, כְּמוֹ שְׂכָתוֹב: "וְלֹכַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִחַרְץ כְּלָב לְשׁוֹנוֹ". וְהוּא, אֲשֶׁר חִלַּק לוֹ ה' בְּיַדָּהּ, וַיְדַעַת, לֹא יוֹכַל לְעַצֵּר אֶת יָצְרוֹ מִזֶּה, וְעַל כֵּן הוּא גָרוֹעַ מִזֶּה:

"וּבְעַל "סִפְרֵי חֲרָדִים" בְּפָרָק ז' כְּתֵב בְּשֵׁם הַמְּקַבְּלִים, שְׁלִפְעָמִים מְעַנִּישִׁים אוֹתוֹ לְמַעֲלָה, שְׂמַנְגְלִים נִשְׁמָתוֹ בְּכָלֵב. וְזֶה רָמַז מֵהַ שְׂאָמַר, רָאוּ לְהִשְׁלִיכוֹ לְכָלְבִּים, עַיִן שָׁם".

החזק במוסר

מענייני לימוד המוסר בדף היומי בהלכה

להידודי שמעתתא... עיון בדבר הלכה

כהן העולה לתורה שאינו יודע לקרות

המשנ"ב (סי' קלה ס"ק טו) כתב שכיום נהגו להקל לקרות לכהן לתורה גם אם אינו יודע לקרות עם השליח צבור מתוך הכתב כי אם בעל פה. ומשמע דאם אינו יודע לקרות גם בעל פה הרי זה מעכב. ולכאורה מאי שנא מהא דכתב לעיל (סי' ס"ק כו) שמי שעומד באמצע קריאת שמע וקראוהו לעלות לתורה במקום שמותר לו לעלות כגון שיכול לסיים הפרק מ"מ לא יקרא עם החזן. הרי שאין הקריאה עם הבעל קורא מעכבת.

תשובות יש לשלוח לפקס 02-6540269 עד כ"ה תמוז תשע"ו. בין השולחים תשובה נכונה תערך הגרלה על סט משנה ברורה מהדורת דרשו.

תשובות לחידודי שמעתתא גליון 32 אייר תשע"ו

על השאלה בסתירת דברי המשנ"ב שבשו"ע בסי' קכח סעי' כד כתב לגבי העם שבשדות שהם אנוסים במלאכתם יוצאים בברכת כהנים אף שאינם עומדים לפני הכהנים אלא לאחוריהם. וביאר המשנ"ב ס"ק צו, שאם אינם אנוסים, אינם יוצאים ידי חובה כיון דמראים שאין הברכה חשובה להם שלא הלכו לעמוד פנים מול פנים, ומוכח מכך שבידעבד כגון העם שבשדות יוצאים אף שאינם פנים כנגד פנים, ולכאורה זה שלא כמש"כ המשנ"ב לעיל ס"ק ג, שילפינן בגמרא דצריך להיות פנים כנגד פנים, וכתבו רוב הפוסקים וכמעט כולם דהני כולהו לעיכובא הוא, ואפילו בדיעבד לא יצאו באופן אחר.

השיבו לנו כדלהלן: ומהם הב' שלמה זלמן מאיר ועוד רבים שהשיבו, שפשוט שיש לחלק בין העם שבשדות דהם אנוסים ממש ולכן אף שלא עמדו פנים אל פנים מ"מ יצאו ידי חובתם, לבין מי שנמצא בבית הכנסת ואעפ"כ אינו עומד אל מול הכהנים ומראה שכביכול מזלזל במצוה זו, שבו מעכב דין זה ולא יצא ידי חובתו.

ויש שהשיבו ונציין להרב יעקב הכהן ראטה דדברי המשנ"ב חלוקים בנידונם, דמש"כ בס"ק נ דדין זה הוא מעכב איירי לגבי הכהנים עצמם שצריכים לעמוד פנים אל פנים מול הקהל ולעכובא, ומש"כ בהמשך שהוא דין לכתחילה אך אינו מעכב הוא לגבי הקהל שלכתחילה צריכים לעמוד כשפניהם אל מול הכהנים.

הזוכים בכרכי משנה ברורה

במדור לחידודי שמעתתא גליון 32

בסט משנה ברורה דרשו זכה:
הב' נתנאל יהב ישיבת משכן ישראל יב"ש ירושלים

בכרכי משנה ברורה זכ:
הרב מאיר אריה זוננפלד מנתניה
הרב ראובן נתנאל מאלעד

'הצטרפות המונית ללימוד 'הדף היומי בהלכה' בכל ריכוזי ויזניץ ברחבי העולם

כהמשך ישיר למעמד הכביר שהתקיים בבית המדרש הגדול על ידי 'ועד שיעורי תורה ברבים', בסיוע 'דרשו', ובראשות מרן אדמו"ר מויזניץ שליט"א.

רבים. הרבי הוסיף והציע לכל חסיד ויזניץ להחזיק בתיק של הטלית והתפילין שלו, גם חוברת 'משנה ברורה' של 'דרשו', כדי שתמיד תהיה לו אפשרות לעסוק בהלכה, וציין שמי שיש לו תמיד ספר בכיסו יכול לעסוק בהלכה בעודו ממתין בשעה, כשהוא ממליץ על כך את מאמר חז"ל "אוהב ה' שערים המצוינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ובתי מדרשות".

קהל המונים שהשתתפו במעמד המרומם יצאו כשהם מחוזקים במשנה עוז ותעצמות, ובימים שאחרי הכינוס נפתחו שיעורי 'הדף היומי בהלכה' בכל ריכוזי ויזניץ בארץ ובעולם, כשהשיעורים שהיו קיימים קודם לכן מתרחבים ומשתתפיהם מתרבים, ובמקומות בהם לא היו עד כה שיעורי הדף היומי בהלכה, נפתחו שיעורים חדשים, מרובי משתתפים בלעה"ר.

במקביל יצא 'דרשו' במבצע מיוחד לחסידי ויזניץ, במסגרתו חולקו חוברות משנה ברורה של 'דרשו' במהדורת כיס, לכל אברך או בחור שקיבל על עצמו ללמוד הדף היומי בהלכה.

הרה"ח ר' משה יואב אדלר שליט"א, מראשי 'ועד שיעורי תורה ברבים' שיזם את המעמד מספר על התוצאות המיידיות: "ברוך ה' יש אווירה של התחזקות עצומה בלימוד ההלכה. זה תמיד היה נושא חשוב בויזניץ, וכעת רואים הצטרפות המונית ביתר התלהבות. בחורים צעירים ואברכים מבוגרים, כולם כאחד מצטרפים בהמוניהם ללימוד הדף היומי בהלכה. כמעט בכל ריכוז של חסידי ויזניץ יש גם שיעור בדף היומי בהלכה, אנחנו כל הזמן מקבלים פניות בנושא, אנשים שואלים ומתעניינים, רוצים לדעת יותר, מבקשים להצטרף ולהיות חלק מהדבר העצום הזה שמקיף את העולם היהודי כולו, וזה כמובן משפיע גם החוצה, לא רק על ויזניץ עצמה, ככל שאנשים בחוץ יחשפו יותר לאברכים שמסתובבים עם משנה ברורה קטן בכיס, ככל שיראו שהשכנים והחברים שלהם מקפידים על שיעור קבוע בדף היומי בהלכה, זה ישפיע עוד ועוד, וכל מי שנוטל בזה חלק הוא בוודאי בכלל מצדיקי הרבים ואשרי חלקם".



המהפכה כבר כאן, כובשת עוד ועוד מעוזים, הופכת יותר ויותר משמעותית. רבבות יהודים בכל רחבי העולם לומדים על פי סדר 'הדף היומי בהלכה'.

כבר שנים ארוכות מדרבן מרן אדמו"ר מויזניץ שליט"א את קהל חסידיו להקפיד על לימוד הלכה יומיומי, וכבר לפני כשנתיים וחצי קרא לשומעי לקחו להצטרף ללימוד 'הדף היומי בהלכה'. ובזמנו נפתח שיעור חדש ע"י בנו, הרה"צ רבי יעקב מרדכי הגר שליט"א, כמגיד שיעור ב'דף היומי בהלכה', בבית המדרש הגדול מדי יום ביומו.

לקראת סיום חלק א' של המשנה ברורה, החל 'ועד שיעורי תורה ברבים' המופקד מטעם הרבי שליט"א על נושא של גידיל תורה ולהאדירה בכל התחומים, ברחבי הארץ והעולם, להיערך לאירוע סיום גדול ורב רושם, לעידוד וחזיון לימוד 'הדף היומי בהלכה'. ואכן, מכל רחבי הארץ נהרו חסידי ויזניץ למעמד הכביר שהתקיים ביום ב', כ"ד ניסן, בראשון מרן אדמו"ר שליט"א.

המעמד רב הרושם שנערך בסיוע 'דרשו', הגיע לשיאו כשמרן האדמו"ר שליט"א נשא את שיחת קדשו.

בתחילת דבריו הודה הרבי להנהלת 'דרשו' על חלקה בהגברת לימוד התורה בכל רבדי הציבור היראים לדבר ה', ובהמשך הרחיב בדיבור על חובת ניצול הזמן לתורה הקדושה בכל עת ובכל רגע פנוי. מרן אדמו"ר שליט"א קרא והמליץ לכל אחד את המלצתו משכבר הימים, להצטייד בספר לימוד בכל עת, במיוחד כיום כשאכשר דרא וקיימים ספרים בפורמט כיס בכל מקצועות התורה, ואפשר לקיים בהם כפשוטו את 'ובלכתך בדרך' לצד השמירה היתירה אשר הם מגנים על האדם בהיותו במקומות